

707018
31 maart 2008

Startnotitie
Windpark De Hoevensche
Beemden

Definitief

Opdrachtgever

Eneco Energie BV

Documenttitel	Startnotitie windpark De Hoevensche Beemden
Soort document	Definitief 31 maart 2008
Projectnaam	Windpark Halderberge
Projectnummer	707018
Opdrachtgever	Eneco Energie BV
Projectleider	Hans Rijntalder
Mede auteurs	Sergej van de Bilt

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Aanleiding voor de startnotitie	1
1.3	Initiatiefnemer en bevoegd gezag	2
1.4	Leeswijzer	2
2	Probleemstelling	3
2.1	Probleemstelling	3
2.2	Doel startnotitie en MER	4
2.3	Randvoorwaarden	4
3	Voorgenomen activiteit en alternatieven	9
3.1	Voorstellen	9
3.2	Alternatieven	10
4	Mogelijke effecten en maatregelen	13
4.1	Mogelijke effecten	13
4.2	Effectbeoordeling	14
4.3	Mitigerende maatregelen	15
4.4	Leemten in kennis	15
5	Procedures en besluitvorming	17
5.1	MER-procedure	17
5.2	Reeds genomen besluiten	18
5.3	Nog te nemen besluiten	19
5.4	Informatie en inspraak	19
Bijlagen		
1	Literatuur	
2	Gebruikte afkortingen en begrippen	

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

Eén van de doelstellingen van het nationale en internationale milieubeleid is het beperken van de uitstoot van broeikasgassen, waarvan de kooldioxide-emissie de belangrijkste is. Met de ondertekening van het verdrag van Kyoto in 1997 heeft de EU zich verplicht tot een emissiereductie van 8 procent in de periode 2008 tot 2012 ten opzichte van 1990. De Nederlandse bijdrage aan deze doelstelling is vastgelegd in de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (VROM, 1999) en bedraagt een reductie van 6 procent in de periode 2008-2012 ten opzicht van 1990. Dit komt neer op een reductie van 50 megaton per jaar, hiervan dient 50 procent gerealiseerd te worden binnen Nederland. In de Evaluatienota Klimaatbeleid (2002) is deze doelstelling inmiddels bijgesteld tot 40 Megaton per jaar.

In het verlengde van het Kyoto-verdrag heeft het kabinet in opeenvolgende beleidsnota's doelstellingen geformuleerd om duurzame energie in te zetten als instrument om de kooldioxide-emissie te reduceren. In de Derde Energienota (EZ, 1995) is vastgelegd dat in 2020 duurzame energie een bijdrage van 10 procent moet leveren aan de totale energievoorziening. Conform de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (VROM, 1999) zal dit aandeel na 2020 verder moeten stijgen. Een nadere uitwerking hiervan geeft aan dat in 2020 17 procent van de elektriciteitsvoorziening duurzaam opgewekt dient te worden terwijl het aandeel van elektriciteit in het primaire energieverbruik tot 2020 ook nog eens met 40 procent toeneemt. Inmiddels is het doel voor duurzame energie bijgesteld tot 20 procent aandeel aan de totale energievoorziening (Werkprogramma 'Schoon en Zuinig: Nieuwe energie voor het klimaat', VROM, 2007).

In de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid wordt nog een reden genoemd om duurzame energie in te zetten. Dit is de wens om de kwetsbaarheid van de Nederlandse energievoorziening te beperken door deze minder afhankelijk te maken van fossiele brandstoffen.

Veel provincies en gemeenten hebben de rijksdoelstellingen voor duurzame energie doorvertaald of hebben eigen doelstellingen ontwikkeld. Zo heeft de provincie Noord-Brabant de doelstelling om 12,5 procent van het energieverbruik met duurzame energie op te wekken in 2020. In de Nota windenergie Halderberge (2003) geeft de gemeente Halderberge haar ambitie aan om te streven naar duurzame opwekking van energie door windturbines voor alle huishoudens in Halderberge (bijna 11.000) in 6 jaar tijd. Het gaat dan om circa 15 MW geïnstalleerd vermogen.

1.2 Aanleiding voor de startnotitie

ENECO is voornemens om een windpark in de gemeente Halderberge te realiseren aan de 4^e Molenweg in de Hoevensche Beemden in Hoeven. Voor de realisatie van dit windpark is een nieuw bestemmingsplan en bouwvergunning benodigd. Het nieuwe bestemmingsplan wordt opgesteld in het kader van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro), die op 1 juli in werking treedt. Afhankelijk van het vermogen van het windpark en de afstand tot geluidgevoelige objecten is tevens een milieuvergunning of een melding in het kader van de Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) Voorzieningen en Installaties nodig.

In het kader van de m.e.r.-beoordelingsplicht die voor het initiatief geldt, is door initiatiefnemer ENECO contact gezocht met de gemeente Halderberge. ENECO kiest ervoor om vrijwillig de procedure van een milieu-effectrapportage te doorlopen en heeft daardoor de beslissing van het bevoegd gezag overbodig gemaakt of al dan niet de procedure van een milieu-effectrapportage gevolgd dient te worden.

De nu voorliggende startnotitie is de eerste stap in deze m.e.r.-procedure voor het windpark van ENECO.

1.3 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

Initiatiefnemer is ENECO Energie.
Postbus 1950
3000 BZ Rotterdam

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van deze startnotitie en het MER.

Het bevoegd gezag is de gemeenteraad van de gemeente Halderberge.
Postbus 5
4730 AA Oudenbosch

De gemeenteraad is bevoegd om te beslissen over de vrijstelling van het bestemmingsplan ten behoeve van het windpark. De gemeenteraad beoordeelt ook de vergunningaanvragen, stelt de voorwaarden vast en verleent de vergunningen. Ook speelt het bevoegd gezag een rol in het kader van de procedure voor het MER: ze maken het initiatief bekend middels een publicatie, ze organiseren inspraak, ze stellen de richtlijnen vast voor de inhoud van het MER en ze beoordelen tevens het MER op aanvaardbaarheid.

1.4 Leeswijzer

Onderhavige startnotitie bestaat uit een zestal hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt het doel en de randvoorwaarden van het initiatief beschreven. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in het initiatief en de te onderscheiden alternatieven. Hoofdstuk 4 behelst de mogelijke effecten die het initiatief teweeg brengt en geeft een eerste beoordelingskader weer waarop het initiatief wordt beoordeeld in het MER. Hoofdstuk 5 geeft tot slot een overzicht van de te doorlopen procedure weer die wordt gevolgd om tot realisatie van het windpark te komen.

2 PROBLEEMSTELLING

2.1 Probleemstelling

De energiesector is in Nederland verantwoordelijk voor meer dan twintig procent van de uitstoot van broeikasgassen. De uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de energiebehoefte kan worden beperkt door energiebesparing en door grootschalige inzet van duurzame energiebronnen. Een dergelijke omschakeling in de Nederlandse elektriciteitsvoorziening betekent een forse inspanning. Windenergie speelt een belangrijke rol, aangezien deze vorm van duurzame energie al op korte termijn significante hoeveelheden duurzame energie op kan wekken.

In diverse plannen van de rijksoverheid en de lagere overheden zijn doelstellingen voor windenergie vastgelegd. Voor 2020 is een doelstelling geformuleerd van in totaal tenminste 7500 MW geïnstalleerd windturbinevermogen, waarvan tenminste 1500 MW op land en 6000 MW op zee. Op land is de 1500 MW aan geïnstalleerd vermogen inmiddels bereikt en wordt momenteel onderzocht of het haalbaar is in drieënhalf jaar een verdubbeling van het opgestelde vermogen mogelijk te maken ((Werkprogramma 'Schoon en Zuinig: Nieuwe energie voor het klimaat', VROM, 2007).

Op 10 juli 2001 is een tweede bestuursakkoord met betrekking tot het plaatsen van windturbines gesloten, te weten BLOW (Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie). In BLOW hebben alle provincies zich gecommitteerd zich actief in te zetten om tenminste hun taakstelling in samenwerking met marktpartijen en gemeenten te doen realiseren. De provincie Noord-Brabant krijgt in deze overeenkomst een aandeel van 115 MW in de landelijke taakstelling voor windenergie van 1500 MW op land. Op dit moment is in Noord-Brabant ongeveer 40 MW gerealiseerd¹. Verwacht mag worden dat met de nieuwe rijksdoelstellingen in het verschiet de "verdeling" over de provincies opnieuw plaats zal vinden.

In de Regio West-Brabant zijn de mogelijkheden voor windenergie in kaart gebracht en is vervolgens in 2002 een intentieverklaring ondertekend over de toepassing van windenergie in deze regio. Om uitvoering te geven aan de intentieverklaring heeft de gemeenteraad van Halderberge in april 2003 de Nota windenergie Halderberge vastgesteld. In deze nota wordt de ambitie uitgesproken om in Halderberge tenminste 15 MW aan windenergie te realiseren en is een ruimtelijke afweging gemaakt voor geschikte locaties voor windenergie. In maart 2005 is daar nog een aanvulling op gekomen, waarin onder meer is verwoord dat maar twee windinitiatieven kans hebben in de gemeente Halderberge: maximaal 5 turbines aan de St. Antoinedijk en maximaal 5 turbines in de Hoevensche Beemden/4^e Molenweg. Op 11 oktober 2007 is er een raadsbesluit genomen, waarin de Nota windenergie Halderberge wordt herzien dat:

- 'de aanduiding voor de locatie Hoevensche Beemden/4^e Molenweg wordt gewijzigd in 'het gedeelte van de Hoevensche Beemden, gelegen tussen de Mark/Dintel, de spoorlijn, 1^e Molenweg, Brede Molenweg, Palingstraat en Laaksche Vaart' en

---

¹ Bron: Wind Service Holland (juni 2007), zie <http://home.planet.nl/~windsh/inhoud.html>

- het maximum aantal toegestane windturbines in de Hoevensche Beemden wordt verhoogd van vijf naar ten hoogste tien turbines.’

Dit laatste raadsbesluit is genomen om de mogelijkheid te bieden dat twee bekende initiatieven, te weten onderhavig initiatief en een naburig initiatief van Evelop, beide planologisch mogelijk gemaakt kunnen worden, binnen de bevoegdheden van de gemeente Halderberge en met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving.

2.2 Doel startnotitie en MER

Het doel van de startnotitie is om betrokkenen te informeren over de achtergrond en de aard van de voorgenomen activiteiten. Betrokkenen zijn de gemeente Halderberge als bevoegd gezag, de Commissie voor de m.e.r., de voorgeschreven wettelijke adviseurs, belangengroepen en belangstellenden. Door de startnotitie te publiceren kunnen de betrokkenen kennis nemen van de voorgenomen activiteiten en voorstellen doen voor de inhoud van het MER. De Commissie m.e.r. stelt op grond van de startnotitie een advies op voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER. Op basis van dit advies, de inspraakreacties en de adviezen van de wettelijke adviseurs stelt het bevoegd gezag de richtlijnen vast.

Het MER wordt vervolgens opgesteld conform de richtlijnen. Het doel van het MER is om informatie te leveren die het mogelijk maakt om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. In dit geval gaat het om de planologische besluitvorming over het windpark aan de 4^e Molenweg te Hoeven in de gemeente Halderberge. Het MER geeft inzicht in de effecten op het milieu en in dit geval zal het voornamelijk gaan over (effecten op) landschap, vogels, energieopbrengst, geluid en slagschaduw. In het MER wordt tevens aangegeven hoe eventueel optredende effecten verzacht of teniet gedaan kunnen worden door zogenaamde mitigerende maatregelen te benoemen. Het MER zal bij het nieuwe bestemmingsplan en de bouwvergunningaanvraag voor het windpark De Hoevensche Beemden gevoegd worden.

2.3 Randvoorwaarden

Het voornemen kent een aantal uitgangspunten en randvoorwaarden die voornamelijk afkomstig zijn uit het vastgestelde beleid van de gemeente Halderberge en de provincie Noord-Brabant. Deze uitgangspunten en randvoorwaarden vormen het kader waarmee in het MER voor het windpark De Hoevensche Beemden rekening gehouden wordt.

Brabant voor de wind

De provincie Noord-Brabant geeft in haar Streekplan Brabant in Balans (2002) aan dat de provincie zich als doel stelt om overeenkomstig de BLOW-overeenkomst in 2010 tenminste 115 MW opgesteld vermogen aan windenergie te verwezenlijken. In de Uitvoeringsnota Brabant voor de wind (2003) wordt het provinciale windenergiebeleid weergegeven. In de nota is te vinden waar in principe wel en waar geen windturbines zijn toegestaan in de provincie. De geelgroene gebieden komen in aanmerking voor plaatsing van windturbines, de rode gebieden in principe niet. Bij de beoordeling van de locatie en inrichting zal worden getoetst op de in de provinciale nota Brabant voor de wind genoemde zaken. Dit betreft onder andere:

- Een initiatiefnemer is verplicht in de planvorming de locatie te onderzoeken op het voorkomen van planten en dieren en afhankelijk

hiervan een ontheffing aan te vragen voor de aantasting van het leefgebied.

- Check op nabijheid van cultuurhistorische waardevolle (landschaps-)elementen en hou hier indien nodig in het ontwerp rekening mee.
- Check op archeologisch waardevol gebied en indien nodig het maken van een archeologische inventarisatie.
- Aan de rand van open gebieden is plaatsing van windturbineparken toegestaan mits er sprake is van een goed landschappelijk ontwerp.
- Een nieuw windturbineproject mag een bestaand buurproject geen wind afvangen of anderszins hinderen
- Voorkeur gaat uit naar lijn- of clusteropstellingen met in beginsel een minimum van drie turbines.

De Uitvoeringsnota Brabant voor de wind heeft een geldigheid tot 2006, maar bij het ontbreken van een actualisatie worden nog steeds dezelfde criteria gehanteerd.

Intentieverklaring juni 2002

In de Intentieverklaring verklaren de gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Woensdrecht, de provincie Noord-Brabant, de Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu B.V., en de Regionale Milieudienst West-Brabant om zich in te spannen om binnen een jaar de beleidsnotitie windenergie ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad.

De zes gemeenten stellen zich gezamenlijk als doel 60 MW in 6 jaar aan windvermogen te realiseren (dit is 20% van het gevonden potentieel in iedere gemeente). Dit komt neer op circa 36 windturbines op het grondgebied van de zes gemeenten. Met deze windturbines kan circa 40% van het aantal huishoudens in de 6 gemeenten voorzien worden van duurzame energie. Deze turbines leveren circa 132.000.000 kWh per jaar; Gezien het belang van duurzame energie, de mogelijkheden van windenergie in Halderberge, de locaties die in principe als 'geschikt' worden beschouwd en de geschatte capaciteit van deze locaties, wil Halderberge wat verder gaan dan wat in de Beleidsintentie met de andere gemeenten en betrokkenen is uitgesproken.

Nota Windenergie Halderberge

Uit de windenergiescan, uitgevoerd in opdracht van Essent Duurzaam in 2002, blijkt dat Halderberge een groot potentieel aan windenergiemogelijkheden heeft. Aanvullend op de doelstelling van de zes gemeenten samen stelt Halderberge zich ten doel om in zes jaar voldoende windvermogen te plaatsen voor alle (bijna 11.000) huishoudens in Halderberge, dus circa 15 MW.

De plaatsingsmogelijkheden voor windturbines worden beperkt door het nationale- en provinciale beleid en de wet- en regelgeving. Daarnaast worden de mogelijkheden begrensd door de gemeentelijke toetsing van de potentiële locaties. De mogelijkhedenkaart uit de windenergiescan (2002) is voor de afbakening van de gebieden richtinggevend. De gemeente zal in eerste aanleg geen medewerking verlenen aan initiatieven voor de plaatsing van clusters van windturbines in andere dan de hieronder genoemde gebieden.

Op grond van zoekcriteria als ruimtelijke inpassing, milieueffecten, energieopbrengst, aansluiting op het energienetwerk en economische consequenties zijn de volgende potentiële windturbine locaties in (de omgeving van) Halderberge in beeld gekomen²:

- 1a. gebied onder de Dinteloordseweg 8 MW
- 1b. gebied tussen Dinteloordseweg en Rolleweg 8 MW
- 1.c. gebied tussen Rolleweg en Veerkensweg 8 MW
- 2. Polder Kaas en Brood / St. Antoinedijk 15 MW
- 3. Strook langs de A17 van de Bredestraat tot aan de Dintel 6 MW
- 4. Oostzijde bedrijventerrein De Gorzen 3 MW
- 5. Langs de Koedijk 3 MW
- 6. Langs de Koksweg 4,5 MW
- 7. Langs de Eerste Molenweg 7,5 MW
- 8. Langs de Palingstraat:
- 8a. strook boven de Papenweg 6 MW
- 8b. strook onder de Papenweg 6 MW
- 9. Borchwerf II (grondgebied Roosendaal) 6 MW

Binnen het grondgebied van Halderberge zou in principe plaats zijn voor een maximale capaciteit van 81 MW (incl. locatie Borchwerf II).

De gemeente heeft de potentiële windturbine locaties beoordeeld, voornamelijk op basis van landschappelijke inpassingsmogelijkheden van windturbines. Daaruit bleek dat alleen locatie 2 en 4 deels geschikt zijn bevonden, de andere locaties als niet of minder geschikt. Op 31 maart 2005 is de nota op verzoek geactualiseerd:

1. de mogelijkheden tot realisering van windturbines in de gemeente Halderberge te beperken tot maximaal 5 turbines aan de locatie St. Antoinedijk en maximaal 5 turbines aan een locatie in de Hoevense Beemden/4e Molenweg, aansluitend op het gerealiseerde windturbinepark in de gemeente Etten-Leur en de geplande uitbreiding daarvan;
2. andere mogelijkheden voor realisering van windturbines in Halderberge uit te sluiten, inclusief op het industrieterrein Borchwerf voor zover gelegen ten westen van de A17 en de deelgebieden C en D betreffend;
3. de belemmeringen voor windturbines als gevolg van het "Obstakelbeheersgebied op en rond Luchtvaartterrein Seppe" toe te voegen aan de Nota Windenergie Halderberge.

Op 11 oktober 2007 is er opnieuw een raadsbesluit genomen, waarin de Nota windenergie Halderberge wordt herzien. De herziening luidt als volgt:

- 'de aanduiding voor de locatie Hoevensche Beemden/4^e Molenweg wordt gewijzigd in 'het gedeelte van de Hoevensche Beemden,

---

² In de quick scan is rekening gehouden met een **laagvliegroute** vanaf Woensdrecht, die gedeeltelijk over het grondgebied van Halderberge loopt. Obstakels van hoger dan 30 meter zijn onder deze route niet toegestaan. Uit informatie van het Ministerie van Defensie en uit de provinciale nota 'Brabant voor de Wind' is nadien gebleken dat aan beide zijden van deze route een navigatie-tolerantiezone geldt van 926 meter, met dezelfde beperkingen. Vanwege de ligging onder deze navigatie-tolerantiezone is het gebied nummer 3 (langs de A17) niet geschikt en zijn de gebieden langs de St. Antoinedijk (gebied 2) en ten oosten van De Gorzen (gebied 4) beperkter dan in de quick scan is aangegeven, zolang deze laagvliegroute van kracht blijft.

gelegen tussen de Mark/Dintel, de spoorlijn, 1^e Molenweg, Brede Molenweg, Palingstraat en Laaksche Vaart' en

- het maximum aantal toegestane windturbines in de Hoevensche Beemden wordt verhoogd van vijf naar ten hoogste tien turbines.'

Dit laatste raadsbesluit is genomen om de mogelijkheid te bieden dat twee bekende initiatieven, te weten onderhavig initiatief en een naburig initiatief van Evelop, beide planologisch mogelijk gemaakt kunnen worden, binnen de bevoegdheden van de gemeente Halderberge en met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving.

De gemeente stelt, aanvullende op de wettelijke eisen, de volgende randvoorwaarden aan initiatieven in de gemeente Halderberge:

- Uitgangspunt is dat de locaties voor windenergie zo goed mogelijk worden benut. Ter voorkoming van plaatsing van kleine windturbines met een relatief laag rendement dienen windturbines een minimum masthoogte te hebben van 55 meter;
- Voor een harmonische inpassing in het landschap en vanwege de voorkeur in waardering bij het grote publiek is er een duidelijke voorkeur voor de plaatsing van driewiekers (in plaats van 2-bladige machines);
- Initiatiefnemers dienen aan te tonen dat hun initiatief kan voldoen aan de wettelijke eisen die aan de plaatsing van windturbines worden gesteld en aan eventuele randvoorwaarden die bepaalde belemmeringen stellen;
- Initiatiefnemers dienen de landschappelijke inwerking van de windturbines in beeld te brengen door middel van een doelmatige visualisatie van de beoogde locatie. Visualisaties zullen vanuit een aantal, in nader overleg met de gemeente en initiatiefnemer te bepalen, gezichtspunten gemaakt dienen te worden;
- Bij de beoordeling van nieuwe initiatieven wordt niet alleen gekeken naar de voorkeurslocaties vanuit de quick scan, maar zal ook een landschappelijke afweging plaatsvinden in het licht van al aanwezige windturbines. De plaatsing van meerdere windprojecten in eenzelfde gebied kan de draagkracht van het landschap aantasten. In het geval de landschappelijke beoordeling negatief is zal geen medewerking worden verleend aan initiatieven;
- Windturbines die niet meer (permanent) worden gebruikt voor de opwekking van energie dienen te worden verwijderd. Dit kan worden geregeld middels een overeenkomst met de initiatiefnemer en / of middels een voorschrift in een milieuvergunning.

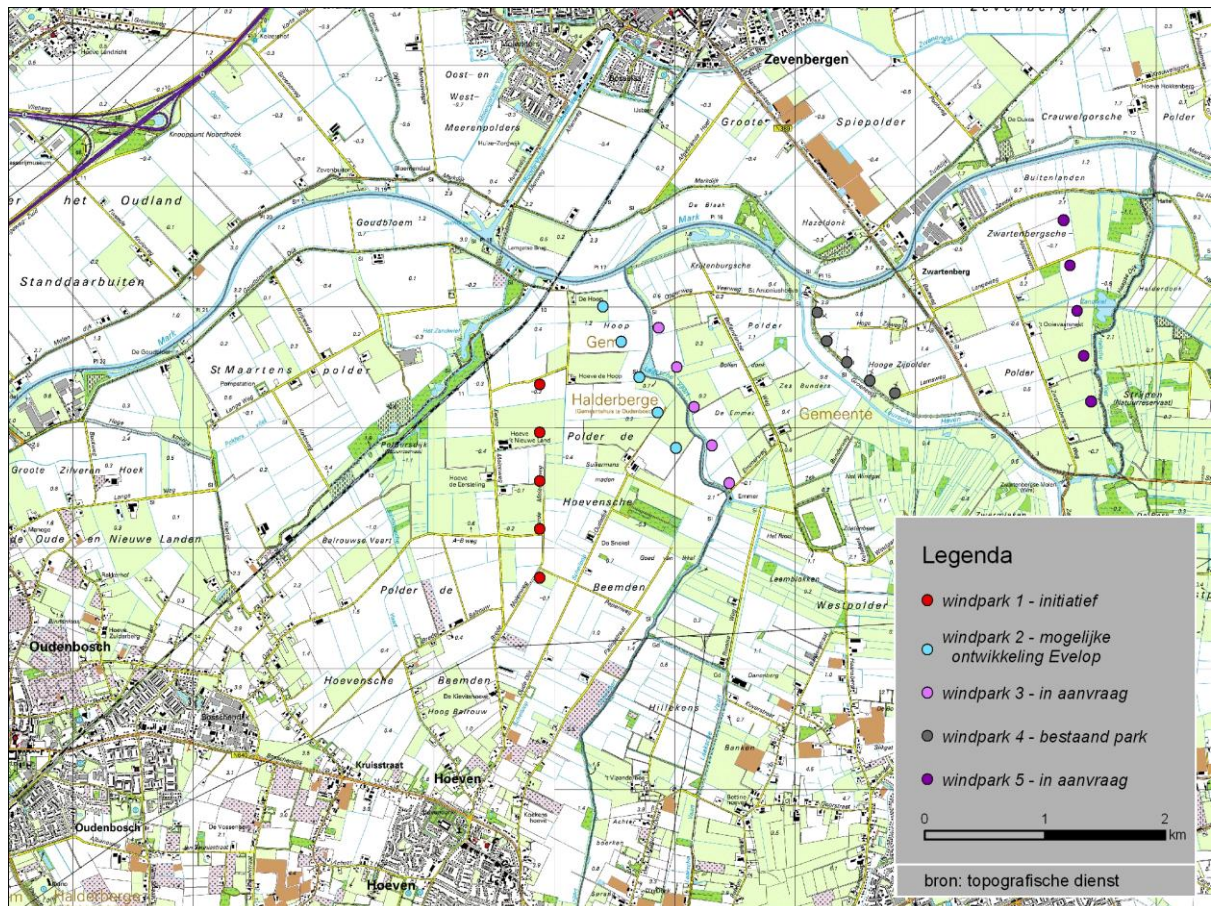

3 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Voornemen

De voorgenomen activiteit betreft de realisatie van een windpark in de gemeente Halderberge, genaamd De Hoevensche Beemden. Het betreft een opstelling van vijf windturbines aan de Vierde Molenweg (zie figuur 3.1). Elke turbine heeft een geïnstalleerd vermogen van ongeveer 3 MW, zodat het totale vermogen van het park ongeveer 15 MW is. Het geïnstalleerde vermogen is afhankelijk van het te kiezen windturbintype.

De voorgenomen activiteiten betreffen de bouw en aanleg van het windpark inclusief de daarbij behorende infrastructuur en aansluitend de verdere exploitatie hiervan. De tijdsduur van bouw en aanleg beslaat naar verwachting een periode van enkele maanden na aanvang van de werkzaamheden. De exploitatie heeft een permanent karakter (24-uurs bedrijfsvoering) en is bedoeld voor onbepaalde tijd.

Figuur 3.1: Het initiatief windpark De Hoevensche Beemden (windpark 1; het windpark dat het meest westelijk is gelegen), met andere al dan niet in ontwikkeling zijnde of bestaande windparken.

De te plaatsen windturbines zullen voor plaatsing op land zijn gecertificeerd en zijn van een commercieel beschikbaar type. De turbines hebben een rotordiameter van 90 meter en een ashoogte van 105 meter. Elke turbine heeft drie rotorbladen en is in de grond verankerd middels een fundament. Dit fundament bestaat uit heipalen en een betonnen fundering van circa 18 bij 18 meter.

De windturbines worden door middel van een ondergrondse kabel verbonden met het aansluitpunt op het elektriciteitsnetwerk. In de turbines zijn faciliteiten geplaatst voor transformatie, zodat geen apart transformatorhuisje gebouwd hoeft te worden. Tevens zal er een inkoopstation (circa 15 m² en maximale hoogte van 2,5 meter) worden gebouwd bij het windpark bij één van de turbines. De geproduceerde elektrische energie wordt zo aan het net geleverd, waarschijnlijk op het 150/10 kV trafostation aan de Vossendaal te Etten-Leur en via het net getransporteerd naar de gebruikers.

Ook zijn er wegen nodig voor de bouw en het onderhoud van de turbines. Voor periodiek onderhoud en storingsen zullen service- en onderhoudsbusjes ingezet worden. Voor een goede bereikbaarheid zullen (tijdelijke) werkwegen worden aangelegd. Gedeeltelijk kan gebruik gemaakt worden van openbare en bestaande infrastructuur.

De windparken leveren naar verwachting 31,5 miljoen kWh per jaar. Dat is voldoende elektrische energie voor 9.000 huishoudens per jaar, uitgaande van een jaarverbruik van 3.500 kWh per huishouden. Het windpark bespaart daarnaast ongeveer 17.955 ton CO₂, 36,2 ton NO_x en 39 ton SO₂ per jaar³. Het windpark zal substantieel bijdragen aan de rijks-, provinciale en gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzame energie.

3.2 Alternatieven

In het kader van het MER wordt een aantal alternatieven vergeleken met het voornemen.

Verschillende vermogens

Er zijn verschillende windturbines op de markt met verschillende vermogens. Het vermogen van de te selecteren turbine bepaalt mede de energieopbrengst van het windpark. Op dit moment is een turbine tot 3 MW het meest gangbare voor toepassing. Dit turbinetype wordt daarom als uitgangspunt gehanteerd. De milieueffecten zullen ook worden onderzocht vanuit een scenario waarbij gebruik gemaakt zal worden van een turbine uit de 5 MW klasse. Verwacht wordt dat een dergelijke turbine over een aantal jaar commercieel beschikbaar zal zijn.

Inrichting kabeltracé

Voor de elektriciteitskabels vanaf het windpark tot aan het aansluitingspunt op het elektriciteitsnet zijn meerdere kabeltracé's mogelijk. In het MER wordt een aantal potentiële kabeltracé's bekeken.

Nul-alternatief

Het nulalternatief is de huidige situatie met de autonome ontwikkeling. Het nulalternatief (autonome ontwikkeling) is het alternatief waarbij het

---

³ Wanneer wordt uitgegaan van het huidige gebruik van brandstoffen bij elektriciteitscentrales, bespaart 1 kWh: 0,53 kg CO₂, 0,00115 kg NO_x en 0,00125 kg SO₂.

windtubinepark niet wordt gerealiseerd. Het gebied zal zich dan ontwikkelen conform vastgesteld of voorgenomen beleid, maar zonder realisatie van het windpark. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving.

Meest Milieuvriendelijke Alternatief

Wettelijk is voorgeschreven dat het MER in ieder geval een alternatief bevat waarin nadelige gevolgen voor het milieu zoveel als mogelijk worden voorkomen. Dit alternatief wordt het Meest Milieuvriendelijk Alternatief of MMA genoemd. Het MMA moet een redelijk en volwaardig alternatief zijn en niet op voorhand als onuitvoerbaar. Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) kan worden gedefinieerd als het alternatief waarbij de negatieve milieueffecten het kleinst zijn en de positieve milieueffecten het grootst. Het MMA wordt, aan de hand van de optredende milieueffecten, gekozen uit de beschreven inrichtingsvarianten. Daarnaast is het mogelijk om aanvullende mitigerende maatregelen te nemen, waardoor optredende negatieve milieueffecten zoveel mogelijk worden beperkt en positieve effecten zo veel mogelijk worden bevorderd.

4 MOGELIJKE EFFECTEN EN MAATREGELEN

4.1 Mogelijke effecten

In het MER zullen milieueffecten in beeld worden gebracht, die het voornemen met zich meebrengt. Het zal gaan om de hierna te noemen milieuaspecten.

1. Geluid

Hoewel de huidige generatie windturbines minder lawaaiig zijn dan oudere modellen, produceren zij nog steeds geluid. Het geluid bestaat is afkomstig van de bewegende delen in de rotor en van de rotorbladen die door de wind worden rondgedraaid. In het MER zal worden aangegeven of aan de wettelijke voorschriften voor geluid wordt voldaan, door de geluidbelasting te bepalen op de gevel van woningen die in de buurt zijn gelegen van het voornemen.

2. Slagschaduw

Windturbines hebben als gevolg van de draaiende rotor een bewegende schaduw, de zogenaamde slagschaduw. Op bepaalde plaatsen en onder bepaalde omstandigheden kan de slagschaduw op een raam van een vertrek vallen en in dat vertrek een hinderlijke wisseling van lichtsterkte veroorzaken. De mate van hinder wordt onder meer bepaald door de frequentie van passeren, door de blootstellingsduur en door de intensiteit van de wisselingen in lichtsterkte. Daarnaast is de mate waarin hinder optreedt ook afhankelijk van de opstelling, het type windturbine en de kans op hinder (kans op zon en kans dat de windturbine in bedrijf is). In het MER zal worden aangegeven of voldaan kan worden aan de wettelijke normen voor slagschaduw, door te bepalen waar de slagschaduwcontour ligt waarbinnen sprake kan zijn van slagschaduw en te bekijken of daarbinnen woningen zijn gelegen.

3. Flora en fauna

Bekeken zal worden wat de effecten van het windpark zijn op flora en fauna. Het zal hierbij voornamelijk gaan om de risico's voor vogels en vleermuizen op aanvaring, verstoring en barrièrewerking.

4. Cultuurhistorie en archeologie

In het MER wordt aangegeven of verwacht kan worden of er archeologische relictten in de bodem ter plaatse van de windturbines aanwezig zijn en welke maatregelen genomen kunnen worden om eventuele waarden te beschermen. Voor het aspect cultuurhistorie is de cultuurhistorische hoofdstructuur, zoals die door de provincie Noord-Brabant is opgesteld, richtinggevend. Bepaald wordt in hoeverre het windpark hierbij in conflict is of hierbij aansluit.

5. Landschap

Het MER zal aandacht besteden aan de landschappelijke inpasbaarheid van het windpark. Aan de hand van visualisaties vanuit verschillende posities zal een indruk worden gegeven wat de alternatieven betekenen voor het landschap.

6. Waterhuishouding

Voor het windpark worden enkele verhardingen aangebracht die effect op de waterhuishouding kunnen hebben, te weten fundatieoppervlak, het

inkoopstation en de infrastructurele ontsluiting van het windpark. De waterhuishouding zal in het MER beoordeeld worden op een aantal criteria. Deze criteria zijn grondwater, oppervlaktewater, hemelwaterafvoer en afvalwater.

7. Veiligheid

Om de veiligheid van de omgeving van het windpark te kunnen garanderen zal worden onderzocht welke veiligheidseffecten het plaatsen van windturbines heeft. Vanwege het landelijke karakter van de omgeving en de relatieve hoge veiligheidsstandaard van de windturbines wordt verwacht dat er geen grote veiligheidsrisico's optreden.

8. Energieopbrengst

Eén van de belangrijkste redenen om windinitiatieven te realiseren is het opwekken van duurzame energie. Van de te onderscheiden alternatieven wordt daarom in het MER berekend hoeveel energie wordt opgewekt. Ook kan worden bepaald welke uitstoot van schadelijke stoffen het windpark bespaart in vergelijking met de situatie dat dezelfde energie wordt opgewekt volgens conventionele wijze, zoals kolenverbranding.

4.2 Effectbeoordeling

De omvang van het studiegebied – het gebied waarbinnen zich mogelijke effecten kunnen voordoen – verschilt per milieuaspect. In het algemeen is het studiegebied (veel) groter dan het plangebied: het gebied waarbinnen zich de voorgenomen activiteit afspeelt.

De verwachte effecten worden beschreven en beoordeeld. Het nulalternatief fungeert als referentie voor de beoordeling van de effecten. De effectbeschrijving zal waar mogelijk en zinvol met cijfers onderbouwd worden. Indien het niet mogelijk is om de effecten te kwantificeren, zal de beschrijving kwalitatief zijn.

Naast blijvende effecten wordt ook aandacht besteed aan tijdelijke en/of omkeerbare gevolgen. Ook wordt, waar zinvol, aangegeven of cumulatie met andere effecten kan optreden.

De effecten worden per milieuaspect beschreven aan de hand van beoordelingscriteria. Soms is dit een harde parameterwaarde die door de overheid is aangewezen als een norm (getal), bijvoorbeeld de voorkeursgrenswaarde voor geluidhinder. Vaak zijn de geëigende parameters niet zo duidelijk omschreven. Deze moeten dan worden herleid uit het voorgenomen beleid inzake de verschillende milieuaspecten. In tabel 4.2 is per milieuaspect aangegeven welke criteria worden gebruikt en de wijze waarop de effecten worden beschreven en beoordeeld (kwantitatief en/of kwalitatief).

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
Geluid	Aantal adressen binnen 44 dB(A)-contour	Kwantitatief
Slagschaduw	Het aantal woningen binnen de wettelijk toegestane schaduwduurcontour	Kwantitatief
Flora en fauna	Beschermde gebieden Beschermde soorten Aantasting ecologische relaties	Kwalitatief en kwantitatief (soorten)
Cultuurhistorie en archeologie	Aantasting cultuurhistorische waarden Aantasting archeologische waarden	Kwalitatief

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
Landschap	Invloed op landschappelijke structuur Herkenbaarheid opstellingen Invloed op de rust Invloed op lokale openheid Invloed op regionale openheid	Kwalitatief
Waterhuishouding	Grondwater (kwaliteit) Oppervlaktewater (aanwezigheid, kwaliteit) Hemelwaterafvoer (watertoets) Afvalwater (gerioleerd, aansluiting op netwerk)	Kwalitatief
Veiligheid	Bebouwing Wegen Industrie Ondergrondse transportleidingen en kabels Bovengrondse leidingen Hoogspanningsleidingen Dijklichamen en waterkeringen Straalpaden	Aantal objecten binnen de veiligheidscontour
Energieopbrengst	Opbrengst CO ₂ -emissie reductie Vermeden zuurequivalenten	In MWh In Kton G/Gj

Tabel 4.2: Effectbeoordeling

Om de effecten van de alternatieven per aspect te kunnen vergelijken, worden deze op basis van een + / - score beoordeeld. Hiervoor wordt de volgende beoordelingsschaal gehanteerd:

Score	Oordeel ten opzicht van de referentiesituatie (nulalternatief)
--	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Het voornemen onderscheidt zich niet van de referentiesituatie
+	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare verbetering van het milieu

Indien de effecten marginaal zijn, wordt dit in de voorkomende gevallen aangeduid met 0/+ (marginaal positief) of 0/- (marginaal negatief).

4.3 Mitigerende maatregelen

De in het MER aan te geven milieueffecten kunnen door middel van het uitvoeren van mitigerende maatregelen verzacht worden of teniet worden gedaan. In het MER worden deze maatregelen genoemd en beschreven.

4.4 Leemten in kennis

In het MER zal worden aangegeven welke belangrijke informatie ontbreekt en welke gevolgen dit heeft voor de effectvoorspelling. Waar mogelijk zal worden aangegeven welke aanvullende onderzoeken deze leemten kunnen wegnemen.

5 PROCEDURES EN BESLUITVORMING

5.1 MER-procedure

Startnotitie

De MER-procedure gaat formeel van start met het publiceren van de startnotitie door het bevoegd gezag. In deze startnotitie geeft initiatiefnemer Eneco Energie informatie over zijn voornemen en de verwachte milieueffecten. Met name over de manier waarop deze in het MER zullen worden onderzocht doet de startnotitie een globaal voorstel.

Inspraak en richtlijnen

Belanghebbenden kunnen vervolgens daarop inspreken gedurende een redelijke termijn van 6 weken. Vervolgens gaat de Commissie voor de m.e.r. (Cmer) een advies voor de richtlijnen opstellen over de gewenste inhoud van het MER. Dit doet zij binnen 9 weken na publicatie van de startnotitie. Normaal gesproken neemt zij de startnotitie als uitgangspunt en wordt deze, met de inspraakreacties in het achterhoofd, beoordeeld op volledigheid en waar nodig aangevuld. Over de geadviseerde richtlijnen neemt het bevoegd gezag binnen 13 weken na publicatie van de startnotitie een besluit. Daarmee staan de richtlijnen voor het MER officieel vast en weet iedereen waarop het eindrapport beoordeeld zal worden.

Opstellen MER en aanvaardbaarheidsbeoordeling

Het MER wordt opgesteld aan de hand van de vastgestelde richtlijnen voor het MER door de initiatiefnemer en toegezonden aan het bevoegd gezag. Zij beoordeelt binnen 6 weken of het MER voldoet aan de richtlijnen (de gewenste inhoud) en wettelijke eisen. Het bevoegd gezag kijkt ook of de aanvraag in behandeling kan worden genomen. Deze aanvaardbaarheidsbeoordeling is in feite een voorlopige toets waarbij het bevoegd gezag bekijkt of er niet iets vergeten is.

Bekendmaking MER en ontwerpbesluit

Het bevoegd gezag publiceert na de aanvaardbaarheidsbeoordeling het MER met het ontwerpbesluit ten behoeve van de inspraak en advisering.

Inspraak, advisering en hoorzitting

Iedereen kan opmerkingen (zienswijzen) maken over het MER en bedenkingen indienen tegen de aanvraag of het ontwerpbesluit. De termijn hiervoor is 6 weken.

Toetsing van het MER

Tot slot adviseert de Cmer of het milieueffectrapport goed is opgesteld. Dit doet zij binnen 5 weken nadat de inspraakperiode is afgelopen. De centrale vraag is of het rapport de effecten van de ingreep op het milieu zo heeft beschreven dat bestuurders hiermee een goed besluit kunnen nemen. Beoordeling is bekend als het toetsingsadvies. In dit advies zijn, net als bij de startnotitie, de reacties van insprekers op het MER verwerkt.

Besluit

Het bevoegd gezag neemt het besluit over het project. Het houdt daarbij rekening met de milieugevolgen, inspraakreacties en adviezen. Het motiveert in het besluit wat er met de resultaten van het MER is gedaan.

Verder stelt het bevoegd gezag vast wat, wanneer en op welke wijze er geëvalueerd moet worden.

Evaluatie

Het bevoegd gezag evalueert met medewerking van de initiatiefnemer de werkelijk optredende milieugevolgen zoals dat beschreven is in de evaluatieparagraaf van het genomen besluit. Het bevoegd gezag neemt zo nodig aanvullende maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken.

5.2 Reeds genomen besluiten

De doelstelling die de zes gemeenten (Bergen op Zoom, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Woensdrecht) zich gezamenlijk stellen bedraagt 60 MW in 6 jaar aan windvermogen (dit is circa 20% van het gevonden potentieel) vanaf 2002. Dit komt neer op circa 36 windturbines op het grondgebied van de zes gemeenten. Met deze windturbines kan circa 40% van het aantal huishoudens in deze gemeenten voorzien worden van duurzame energie. Deze turbines leveren circa 132.000.000 kWh per jaar. Bij een gemiddelde elektriciteitsbehoefte van een huishouden van 3200 kWh/jaar kunnen 36 windturbines van circa 1,5 MW jaarlijks circa 41.250 huishoudens van elektriciteit voorzien. De gemeente Halderberge heeft een intentieverklaring ondertekend in juni 2002, hetgeen betekent dat de gemeente zich wil gaan inspannen om binnen een jaar de beleidsnotitie windenergie ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad.

In 2003 stelt de gemeenteraad van Halderberge de Nota windenergie Halderberge vast. Aanvullend op de doelstelling van de zes gemeenten samen stelt Halderberge zich ten doel om in zes jaar voldoende windvermogen te plaatsen voor alle (bijna 11.000) huishoudens in Halderberge, dus circa 15 MW.

In een raadsbesluit van 31 maart 2005 wordt de Nota windenergie Halderberge geactualiseerd. De locaties die eerder in de Nota windenergie Halderberge zijn beoordeeld voor de plaatsing van windturbines zijn achterhaald: in de gemeente Halderberge is realisatie van windturbines alleen mogelijk aan de locatie St. Antoinedijk en aan een locatie in de Hoevense Beemden/4e Molenweg, aansluitend op het gerealiseerde windturbinepark in de gemeente Etten-Leur en de geplande uitbreiding daarvan. Bij beide parken gaat het om maximaal 5 turbines. Op 11 oktober 2007 is er opnieuw een raadsbesluit genomen, waarin de Nota windenergie Halderberge wordt herzien dat:

- 'de aanduiding voor de locatie Hoevensche Beemden/4^e Molenweg wordt gewijzigd in 'het gedeelte van de Hoevensche Beemden, gelegen tussen de Mark/Dintel, de spoorlijn, 1^e Molenweg, Brede Molenweg, Palingstraat en Laaksche Vaart' en
- het maximum aantal toegestane windturbines in de Hoevensche Beemden wordt verhoogd van vijf naar ten hoogste tien turbines.'

Dit laatste raadsbesluit is genomen om de mogelijkheid te bieden dat twee bekende initiatieven, te weten onderhavig initiatief en een naburig initiatief van Evelop, beide planologisch mogelijk gemaakt kunnen worden, binnen de bevoegdheden van de gemeente Halderberge en met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving.

Ook de provincie Noord-Brabant heeft in haar Streekplan Brabant in Balans en de uitvoeringsnota Brabant voor de wind gebieden aangewezen waar windenergie mogelijk wordt geacht. Voor windpark De Hoevensche Beemden geldt dat deze in geelgekleurd gebied ligt, hetgeen betekent dat er plaatsingsmogelijkheden zijn voor windturbines.

5.3 Nog te nemen besluiten

Voordat met de uitvoering van de voorgenomen activiteiten kan worden begonnen zijn er nog verschillende besluiten nodig.

Voor het planologisch mogelijk maken van het windpark, inclusief inkoopstation, is een nieuwe bestemmingsplan nodig in het kader van de nieuwe Wro (per 1 juli 2008). Op grond van onder andere het MER zal hierover een besluit genomen kunnen worden.

Voor de aanleg van het windpark is een bouwvergunningaanvraag nodig. Afhankelijk van de exacte inrichting (turbinekeus en afstand tot woningen) van het windpark is mogelijk ook een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer nodig of kan worden volstaan met het indienen van een melding op grond van de AMvB Besluit Voorzieningen en Installaties.

5.4 Informatie en inspraak

Zowel over deze startnotitie als over het MER kan iedereen zijn mening geven, het zg. 'inspreken'. Dat kan op twee wettelijk voorgeschreven momenten. Het eerste moment is na het publiceren van deze startnotitie. Elke lezer kan gedurende 6 weken aanvullingen geven en suggesties doen over de alternatieven, de effecten en de manier van onderzoek van deze effecten. Zoals hiervoor is beschreven betreft de Cmer deze inspraakreacties in haar richtlijnenadvies.

De plaatsen en tijden van de ter inzage legging zullen bekend gemaakt worden door middel van publicatie van één of meerdere dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze.

Na de openbaarmaking van het MER volgt een tweede inspraakmoment.

Schriftelijke reacties kunnen gedurende de inspraaktermijn onder vermelding van 'startnotitie windpark De Hoevensche Beemden' worden gestuurd naar:

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Halderberge
Postbus 5
4730 AA Oudenbosch

Meer informatie over het project is te verkrijgen bij:
Gemeente Halderberge
T.a.v. Mr. R. Timmermans
Postbus 5
4730 AA Oudenbosch
Telefoon: 0165 - 390523
E-mail: r.timmermans@halderberge.nl

Bijlage 1 – Literatuur

- Gemeente Halderberge, Nota windenergie Halderberge, 2003
- Ministerie van EZ, Derde Energienota, 1995
- Ministerie van VROM, Uitvoeringsnota Klimaatbeleid, 1999
- Ministerie van VROM, Werkprogramma 'Schoon en Zuinig: Nieuwe energie voor het klimaat', 2007
- Provincie Noord-Brabant, Streekplan Brabant in Balans, 2002
- Provincie Noord-Brabant, Uitvoeringsnota Brabant voor de wind, 2003
- Gemeente Halderberge et al., Intentieverklaring, juni 2002

Bijlage 2 – Gebruikte afkortingen en begrippen

Alternatief

Andere wijze dan de voorgenomen activiteit om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen. De richtlijnen geven mede richting aan dat begrip 'redelijkerwijs'.

Ashoogte

De hoogte van de rotor-as, waaraan de rotorbladen van de windturbine zijn bevestigd, ten opzichte van het maaiveld.

Autonome ontwikkeling

Veranderingen, die zich in het milieu zullen voltrekken als noch de voorgenomen activiteit, noch een van de alternatieven worden gerealiseerd. Zie ook 'nulalternatief' en 'referentiesituatie'.

Bevoegd gezag

In het kader van de Wet Milieubeheer en de Wet op de ruimtelijke ordening: één of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen waarvoor het Milieueffectrapport wordt opgesteld.

Commissie voor de m.e.r.

Commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport en in een latere fase over de kwaliteit van het milieueffectrapport.

Initiatiefnemer

Degene die een m.e.r.-plichtige activiteit wil ondernemen, in dit geval Eneco Energie B.V.

Mitigatie

Het verminderen van nadelige effecten (op het milieu) door het treffen van bepaalde maatregelen.

M.e.r.

De procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld.

MER

Milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven of varianten de te verwachten gevolgen voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven.

MMA

Meest milieuvriendelijke alternatief; het alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast.

MW

MegaWatt = 1.000 kiloWatt = 1.000 kW. kW is een eenheid van vermogen.

Nul-alternatief

Bij dit alternatief wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de andere alternatieven.

Plangebied

Dat gebied, waarbinnen de voorgenomen activiteit of een der alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied.

Referentiesituatie

Zie 'Nul-alternatief'.

Richtlijnen

Document waarin het bevoegd gezag aangeeft wat er in het MER tenminste moet worden onderzocht.

Rotordiameter

De diameter van de denkbeeldige cirkel die door de rotorbladen (wieken) van de windturbine worden bestreken.

Studiegebied

Dat gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied.

Varianten

Mogelijkheid om via (een) iets andere deelactiviteit(en) de doelstelling(en) in redelijke mate te realiseren. Dit wordt niet als complete activiteit beschreven in het MER (want dan zou er sprake zijn van een alternatief).

Wettelijke adviseurs

De Regionale Inspecteur Milieuhygiëne van het Ministerie van VROM en een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aangewezen bestuursorgaan.